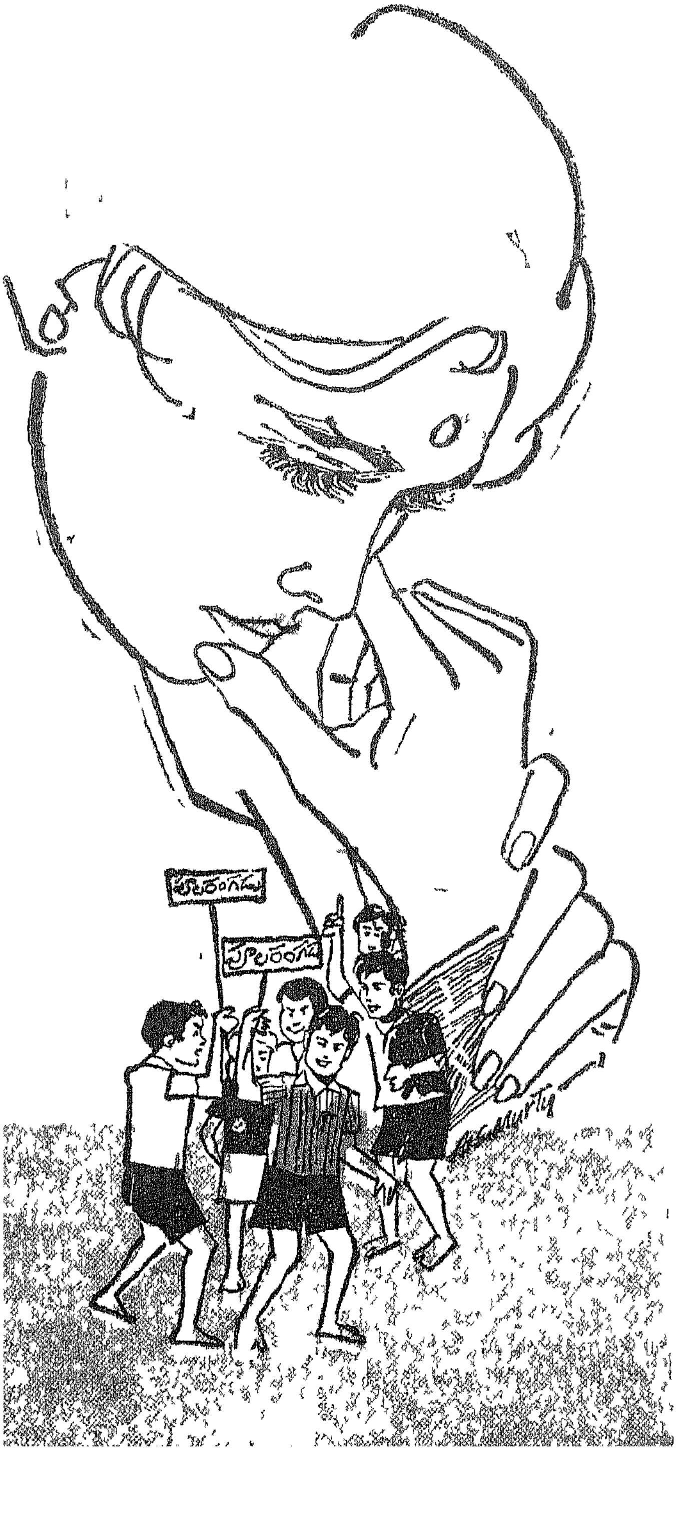

"ఏం సినిమా కావాలి?"

"పూలరంగడు కావాలి."

"ఏం సినిమా కావాలి?"

"పూలరంగడు కావాలి."

చిన్న పిల్లల పెద్దగుంపు. చిన్న చిన్న బోర్డుల్ని చేత్తో పట్టుకుని కేకలు వేస్తున్నారు. ఆ బోర్డుల మీద "పూలరంగడు" అని వ్రాసిఉంది. చూడడానికి వచ్చిన పిల్లలుకూడా సినిమా కుర్రవాళ్లతోపాటు కేకలు వేస్తున్నారు.

వాళ్లని చూస్తున్న విశాల 'మూకమనస్తత్వం ఇదే కదా' అనుకుంది. ఒకళ్లు అరుస్తూంటే తమకు తెలియకుండానే ఆనందం అనండి, ఆవేశం అనండి చూడవచ్చిన పిల్లలుకూడా అరుస్తున్నారు. ఈ కేకలు సినిమాప్రచారానికి పరిమితం అయితే ఫరవాలేదు. కాని, పదిమంది చేరి అల్లరి చేస్తూంటే, కేకలు వేస్తూంటే మిగిలినవారు అలా చెయ్యడం, చప్పట్లు కొడితే చప్పట్లు కొట్టడం, రాళ్లు రువ్వితే తాము రువ్వడం ఈ నాడు సర్వసాధారణమైపోయింది. దేశం క్లైటనుండి ఎంతో ప్రమాదపరిస్థితులను ఎదుర్కొం టున్న తరుణంలో ప్రజలు నిగ్రహంతో, సమరస భావంతో, ప్రభుత్వానికి సహాయసహకారాలు అందజేయ వలసిన అవసరం ఈ నాడెంతైనా ఉంది. అలా కాకుండా ఈ నాడు ప్రజలలో విజృంభిస్తున్న ఈ మూక మనస్తత్వం ఇంకా కొనసాగితే ప్రభుత్వమే కాదు, ఆ భగవంతుడైనా దేశాన్ని రక్షించలేడు!

ఇలా ఏవేవో ఆలోచనలు విశాలమస్తిష్కంలో ముసురుకుంటున్నాయి.

దూరాన వినబడుతున్న సినిమాపాట చేరువై, శరవేగాన్ని విశాలను దాటి వెళ్లిపోయింది కారుతో. ఆ కారుచుట్టూ సినిమాలోని కొన్ని దృశ్యాల విలువైన బొమ్మలు అమర్చబడి ప్రజలదృష్టి నాకర్షించు కుంటున్నాయి. చిన్న బోర్డుల కుర్రాళ్లగుంపుతో వచ్చిన మామూలుపిల్లలు ఆ కారువెంట పరిగెడు తున్నారు సినిమాపేపర్ల కోసం.

"అమ్మా మీకు రిజర్వేషన్ ఉందా?"

కండక్టరు ప్రశ్నతో విశాల పక్కకు తిరిగింది. తను ప్రయాణంచేసే బస్సు వచ్చిందన్న విషయంకూడా తెలియలేదే తనకు అనుకుంది.

టిక్కెట్టుసొమ్ము రిజర్వేషన్‌స్లిప్‌తో కలిపి ఇచ్చింది కండక్టరుకి.

బస్సు ఇంకా అరగంటకు గాని బయలుదేరదు.

పావు గంటలో కిటకిట లాడిపోయింది బస్సు.

ఉగాదిపండగకు పుట్టిళ్లకు వెళ్లే ఆడబిడ్డలతోను, అత్తవారిళ్లకు వెళ్లే కొత్తఅల్లుళ్లతోను, ఇళ్లకువెళ్లే విద్యార్థినీ విద్యార్థులతోను బస్సు కలకల లాడిపోతూంది.

బస్సు బయలుదేరింది.

నలుగురు చేరితే లోకాభిరామాయణం ప్రారంభ మౌతుంది. ప్రయాణాలలో చెప్పే అక్కర్లేదు. అలాగే ఆనాడు ప్రయాణికులు కబుర్లు ప్రారంభించారు. కొందరు రాజకీయచర్చలు ప్రారంభించారు. ఆ చర్చలు, కబుర్లు క్రమంగా హిందీభాషాసమస్యకు దారి తీశాయి, దానితో విద్యార్థులు, విద్యార్థినులు ఆ చర్చలలో పాల్గొన్నారు.

ఈ నాటి ధరలు అమ్మకంలో ఉండే సాధకబాధకాలో దరుకు విలువ చేసినందువల్ల కలిగే నష్టం, (తమో

మిర్చి కొని నిలవచేసినప్పటి ధరకన్న ఈ నాడు ధర తగ్గిపోయిందిట!) తను కొని పడపోసిన అనుభవాలను పీకరువు పెడుతున్నాడొక వణిక్ప్రముఖుడు.

విశాల మనస్సంతా తన ప్రాణస్నేహితురాలు అరవిందను గురించిన ఆలోచనలతో నిండిపోయింది. ఇద్దరు ఒక్కక్షణం విడిచి ఉండేవారు కారు చిన్నప్పుడు. ఇరుగు పొరుగున ఉండే తను, అరవింద జతగా స్కూలుకి వెళ్ళేవారు. ఇద్దరూ కలిసి పాఠాలు చదువుకునేవారు. క్లాసులో తెలివిగా చదువుకునేవారితో వాళ్ళిద్దరూ లెక్క. మంచి మార్కులు వచ్చేవి. తెలియనివాళ్ళు అక్కా చెల్లెళ్ళనుకునేవారు తమ్ముచూసి!

ఈ విధంగా ఇద్దరూ స్కూలుఫైనల్ వరకు చదివారు.

అరవిందకు పెళ్ళిఅయి అత్తవారింటికి వెళ్ళిపోయింది. ఇప్పుడామె పెద్ద సంసారి.

విశాల కాలేజీచదువులకు పైఊరు వెళ్ళడంవల్ల అరవింద పుట్టింటికి వచ్చినప్పుడల్లా వారిద్దరూ కలుసుకుండుకు వీలు లేకపోయింది. ఒక మారు విశాల వేసవిసెలవులకు వచ్చినప్పుడు అరవింద పురిటికి రావడంవల్ల నెల రోజులు కలిసి ఉండడం జరిగింది.

విశాల ఎమ్. ఎ. పి. పాసైంది. తమ ఊళ్ళోనే పురప్రముఖులైన కొందరు స్త్రీపురుషుల సహకారంతో ఆదర్శశిశువిద్యాలయం స్థాపించింది. ఆ పిల్లలను తీర్చి దిద్దేటటువంటి చక్కని పద్ధతులు ప్రవేశ పెట్టింది. అచిరకాలంలోనే ఆ స్కూలు పురజనుల మన్ననలకు పాత్రమైంది. విద్యార్థుల సంఖ్య పెరిగింది.

ఆ విద్యాలయం స్థాపించి నాలుగు సంవత్సరాలు కావస్తోంది. చుక్క తెగి పడ్డట్టు వచ్చిందొక జాబు. ఎడ్రసు కొట్టివేసి ఉంది.

జాబు చదువుకుంది విశాల.

అరవింద వద్దనుండి వచ్చిన జాబు అది!

ఉగాదికి రమ్మని ఆహ్వానం!

అరవింద అన్నకు దూరాన ఉద్యోగముంది. తల్లీ, తండ్రి మకాం ఎత్తేసి అతని వద్దకు వెళ్ళిపోయారు అయిదేళ్ళ క్రితం.

తను అరవిందను చూసి ఎనిమిది సంవత్సరాలయింది.

అక్కడికి వందమైళ్ళ దూరంలో ఉంది అరవింద. రైళ్ళు లేటవుతున్నాయి. బస్సుకే ప్రయాణమైంది విశాల.

అరవింద ఉత్తరం చూస్తే ఏమిటో ప్రాణం లేచి వచ్చినట్టయింది. పెద్దవాళ్ళయాక మిత్రులు దొరికినా చిన్ననాటి స్నేహంతో సాటిరాదనిపించింది విశాలకు. ఆత్మీయులైనవారు శారీరకంగా ఎంత దూరంలో ఉన్నా, మానసికంగా వారు సన్నిహితులే!

తనకు క్రితం రాత్రి కలలో నవ్వుతూ అరవింద కనబడింది!

తెల్లవారి ఆమె వద్దనుండి ఆహ్వానంతో కూడిన ఉత్తరం!

'చిత్రంగా లేదూ!. . . ఈ ఉగాదికి అరవింద, పిల్లల మధ్య ఉండడం చాలా చిత్రం! ఏమిటో ఈ అనుబంధం భగవాన్' అనుకుంది విశాల.

బస్సు వేగంగా వెడుతున్నా తన మనోవేగంతో సమానంగా పోలేకపోతూంది. . . విసుగ్గా అనిపించింది విశాలకు.

> నాగరికత కృత్రిమమైంది. సంస్కారం వాస్తవమైంది. డబ్బు, హోదా కలిసి మనిషిలో ఆడంబరాలను పెంచగలవుగాని హృదయ సంస్కారాన్ని పెంచలేవు. అది వున్నవారికి ఆడంబరాలు నచ్చవు. ఆకాశంలో ఎగిరే గాలిపటం తన కొక దారం ఆధారమని, గాలి అవసరమని గ్రహించదు. కొందరు సంపన్న గృహిణులుకూడా అంతే!!

నాలుగు గంటల ప్రయాణానంతరం తన గమ్యస్థానం వచ్చింది.

బస్సు స్టాండు దగ్గిర వికసించిన అరవింద ముఖారవిందం విశాలను పలకరించింది. స్వాగతవచనాలు పలికింది.

మనిషి ఎమ్కువ మారకపోయినా పోల్చుకోడం కొంచెం కష్టమయింది విశాలకు అరవిందను. ఆమె కొంచెం పుష్టిగా ఉంది వెనకటికన్న.

వాళ్ళిమధ్య కారు కొన్నారట. స్టాండుకి అవతలగా ఉన్న వాళ్ళ కారు దగ్గిరికి తీసుకు వెళ్ళింది.

కారు స్టార్టయింది.

తోవపొడవునా అరవింద ఏమిటేమిటో చెబుతూంది. వాళ్ళ ఊరుగురించి, వాళ్ళ ఆయన్ని గురించి, ఆయన హోదా గురించి హోరెత్తించేస్తోంది.

వాళ్ళఇల్లు విశాలంగానే ఉందని చెప్పవచ్చు. తోటా, దొడ్డీ లేకపోయినా వాసయోగ్యంగా ఉంది. అద్దె ఆఫీసువారిస్తారట. కొత్తగా బయలుదేరిన పేట కనక అన్నీ కొత్తఇళ్ళే. నవీన పద్ధతిగా కట్టారు.

ఇంట్లో అడుగు పెడుతూనే అరవింద తన భర్త వేణుమాధవరావుగారికి విశాలను పరిచయం చేసింది. తన ఇద్దరు కొడుకులను, కూతురుని చూపించింది.

విశాలను చూపించి "ఈవిడ మీకు ఆంటీ అవుతుంది" అంది.

"నమస్తే ఆంటీ" అన్నారు పిల్లలు.

అవ్యాజమైన ప్రేమతో, ఆప్యాయతతో ఆ బిడ్డలను దగ్గిరగా తీసుకుంది. వారి పేరులు అడిగింది. "అమ్మాయిపేరు రోజా. . . అయిదేళ్ళుంటాయి. . . మగపిల్లల పేరులు మహేష్, సురేష్." 'తొమ్మిది సంవత్సరాలు పెద్దవాడికి. . . ఏడు సంవత్సరాలు చిన్నవాడికి ఉంటాయి' అనుకుంది విశాల.

ఆ ఊళ్ళో నాలుగు రోజులుంది విశాల. ఆ నాలుగు రోజులు విశాల నోరు విప్పనవసరం లేకపోయింది. మాట్లాడడం అరవిందవంతు, వినడం విశాలవంతు అయింది!

ఇంగ్లీషుసినిమాకు తీసుకువెళ్ళింది. . . మిత్రుల ఇళ్ళకు తీసుకుని వెళ్ళింది. . . క్లబ్బుకి తీసుకు వెళ్ళింది.

ఎక్కడికి వెళ్ళినా సహజమైన మర్యాద, ఆదరణ

వేదుల మీనాక్షీదేవి

కన్న ఆర్భాటం, ప్రదర్శనం కొట్టవచ్చినట్టు కనబడ్డాయి విశాలకు.

"అలా నాటకంలో పాత్రలు తమ భాగం అప్పగిస్తున్నట్లు మాట్లాడతారేమిటి?" అంది విశాల ఊరుకోలేక ఒక మారు.

"అది నాగరిక పద్ధతి తెలుసా?. . . గబగబా మాట్లాడితే బోర్ కొడుతుంది అంటాడు ఏమను కున్నావ్" కనుబొమలు ఎగరవేస్తూ అంది అరవింద.

'ఇంటికి వచ్చినవారిని నోరారా ఆప్యాయతగా పలకరించకుండా నాటకంలోని పోర్షన్ అప్పగించినట్లు మాట్లాడ్డం నాగరికతా!. . . ఇదా మర్యాద?' ఆశ్చర్యపోయింది విశాల. . . ఆ వచ్చినవాళ్ళు ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్లు కూర్చుని వెళ్ళడం నాగరికతా?... ఏమిటో ఈ పద్ధతులు. . .

ఇంటికి వెళ్ళినా అదే ఆమె మనస్సుని బాధిస్తున్న విషయం.

"ఆంటీ, మీకు డైనింగ్‌టేబిల్ ఉందా?" అన్నాడు మహేష్ భోజనాల దగ్గిర.

"మా అమ్మమ్మ కర్ర వుచ్చుకుంటుంది. అదంతా కోళ్ళ దగ్గిరనుండి కడగాలి అంటుంది. అంటు, ఎంగిలి అయిందంటుంది. పెద్దావిడ పాపం. కాదూ కూడదూ అని ఆమెను బాధించడమెందుకు అని డైనింగ్‌టేబిల్ విషయం విరమించుకున్నాం. లక్షణంగా పీటమీద కూర్చునే భోజనం చేస్తాం" అంది విశాల.

"అయ్యో! ఎలాగ తింటావు ఆంటీ? అమ్మా, ఆంటీ నేలమీద కూర్చునే భోజనం చేస్తుందిట! పోనీ. . . ఆంటీ. . . మీకు రిఫ్రిజిరేటర్ ఉందా?" అన్నాడు మహేష్.

"అయ్యో, దానికెక్కడ ఉంటాయిరా ఇవన్నీ, డబ్బుంటే అమ్మమ్మ వద్దంటే మానుతుందేమిటి?" అంది తల్లి.

వ్యంగ్యంగా అన్న అరవింద మాటలకు మనస్సు చివుక్కుమంది విశాలకు.

"డబ్బు ఉంటే మాత్రం రిఫ్రిజిరేటర్ కొనకపోతే జరగదా? మనవాళ్ళంతా డైనింగ్‌టేబిల్స్, రిఫ్రిజిరేటర్, ఫోన్లు, ఇంకా ఇంకా ఏవేవో ఈ నాటి అధునాతన వస్తువులు లేకుండా బ్రతకలేదా?. . . కొనుక్కోడం తప్పుకాదు సుమా. . . నేను ఆక్షేపించడంలేదు. . . కాని, అవి కొనుక్కోనివాళ్ళని ఆక్షేపించకూడదని అంటా నంతే. . . ఎవరి ఇష్టం వారిది. . . ఈనాడు రేడియోలు ఫోన్లు సాధారణంగా అందరి ఇళ్ళలోనూ ఉన్నాయనే చెప్పాలి. అయితే అవి లేనివాళ్ళుకూడా లేకపోలేదు. అంత మాత్రంచేత వారిని హేళన చెయ్యడంగాని, తక్కువగా చూడడంకాని చెయ్యకూడదు. . . ఇది నాగరికత అనుకుంటే మన పూర్వుల నాగరికత, సంస్కృతి తెలుసుకుంటే ఈ నాడు మనం సిగ్గుతో తలవంచుకోవాలి అనిపిస్తుంది. . . ఈనాటి నాగరికత ఆనాటి నాగరికత ముందు దిగదుడుపే" అంది విశాల ఓర్పు నశించి.

అయినా మనస్సు బాగా నిగ్రహించుకుంది.

"అలాగా!" అంది అరవింద.

"పాశ్చాత్యదేశాల్లో 19 వ శతాబ్దంలో ఎలక్ట్రిసిటీ మొట్టమొదటగా కనుక్కున్నారు. . . భారతదేశంలో

పెద్ద పెద్ద నవాబులు, మొగిలాయీ చక్రవర్తులు కొవ్వువత్తులతో పెద్ద పెద్ద ఝూమ్‌లైట్లు, స్టాండు లైట్లు (టేబిల్‌లైట్లు అన్నమాట) మొదలైనవి వాడేవారు. కొంతకాలానికి పెట్రోమాక్స్‌దీపాలు, గ్యాస్‌లైట్ల పద్ధతి వచ్చింది. మన చిన్నతనంలో ఏదైనా ఉత్సవాలు, వేడుకలూ జరిగితే ఇవి వాడుతూండేవారు జ్ఞాపకం లేదూ? వీధి దీపాలుగా హాంగింగ్ లైట్లుండేవి కదూ?. . . ఈ ఇరవయ్యవ శతాబ్దంలో మనదేశంలో ఎలక్ట్రిసిటీపద్ధతి వచ్చింది. అదైనా మొదట్లో నగరాలకు వచ్చింది. తరవాత క్రమంగా దేశంలో అంతటా ఎలక్ట్రిసిటీ వ్యాపించింది.

"మహాకవుల రచనలు ఆ నాటి దేశకాల పరిస్థితులకు ప్రతిబింబాలు. . . రామాయణ కాలంలో రావణుడు స్నానానికి పచ్చలపీటపై కూర్చుని ఒక మీట నొక్కగానే చుట్టూ ఉన్న జంత్రపుబొమ్మల చేతులలోని కలశాలలోని నీరు ఒక్కమారుగా శిరస్సుపై పడేదిట!. . . ఆ నాడు విద్యుచ్ఛక్తి పద్ధతి ఉందా? అనిపిస్తుంది. . . ఈ నాడు మన డ్రాయింగ్‌రూమ్‌లో అందానికి కాంస్యవిగ్రహాలు, జంతువుల బొమ్మలు రకరకాల చిత్రాలతో అలంకరిస్తున్నాం. పెద్ద పెద్ద భవనాల ఆవరణలలోను, పార్కులలోను నిలువెత్తు మనుష్యుల విగ్రహాలను, గుర్రములపై స్వారిచేస్తున్న వీరులమూర్తులు, ఏనుగులు, ఖడ్గమృగాలవంటి జంతువుల విగ్రహాలు అందానికి పెట్టడం అందరికీ తెలుసుకదూ?. . . రామాయణంలో సుందరకాండలో రావణాసురుని లంకాపట్టణం అద్భుతంగా వర్ణించబడింది. పుష్పకవిమానం వర్ణన వినండి. బంగారంతో, వజ్రవైడూర్యమరకత మాణిక్యాలతో, పగడాలతో చేయబడిన పక్షులతో, రకరకాల పాములబొమ్మలతో, శుభాంగములతో జాతికి అనువైన రూపమైన శోభతో ఉత్తమాశ్వాల బొమ్మలు అమర్చబడి ఉన్నాయిట! నిండుగా విచ్చుకుని కేసరాలతో ఉన్న పద్మాలను తమ తొండాలతో పట్టుకున్న ఏనుగు బొమ్మలు లక్ష్మీదేవికి అభిషేకం చేస్తున్నాయా అన్నట్టున్నాయట. ఎంతటి వర్ణన! వాల్మీకిమహర్షికి ఇటువంటివేవీ అనుభవంలో లేవు. వినగనుకూడా వినగడు. కాని, దివ్యదృష్టితో తెలుసుకొని వ్రాశాడు. అందుకే ఋషికానివాడు కావ్యం వ్రాయలేడన్నారు మన పెద్దలు. వాల్మీకిమహర్షి కనకనే ఏ నాడో జరిగిన విషయాలను జ్ఞానచక్షువుతో గ్రహించి మనకందిచ్చాడు. . . త్రేతాయుగంలోని నాగరికత చూశావా?. . .

"ఇక రెండవ శతాబ్దంలో మన నాగరికత, సంస్కృతి చాలా గొప్పగా ఉండేది. ఆ నాడు పట్టణాలు రాచబాటలతోను, వర్తకవాణిజ్యాలకు అనువైన బజారులతోను, విహారాలకై పార్కులతోను, స్విమ్మింగ్ పూల్సుతోను నిండి ఉండేవి. ఆటలపోటీలు, కుస్తీల పోటీల వంటివి జరపడానికి విశాలమైన ప్రదేశాలు ఏర్పాటు చేసేవారట. స్త్రీలు, అంతఃపురాంగనలు వచ్చి చూసేందుకు వీలుగా ఎత్తైన బాల్కనీలవంటివి కట్టేవారట! నగరం వెలుపల పూలతోటల పెంపకం ఉండేది. . . గొల్లవారు తమ పశువులతో నగరం అవతల భాగంలో ఉండేవారు. . . అంటే పట్టణంలో దుర్గంధాలు, దోమలు వంటి వాటికి తావు లేకుండా ఉండేదన్నమాట. . . ఆ ఏర్పాటందుకే అయివుండాలి.

ఆ నాడు కుట్లు, చేతిపనులు, సంగీతం నాట్యం, దంతం వస్తువుల తయారీ ఎన్నని చెప్పను? గొప్ప కళాభిమానులు ఆ నాటి స్త్రీపురుషులు. . ." అంటూ చెప్పుకొని పోతూంది విశాల ఉద్రేకంగా.

ఆమె మాటలకు అడ్డు వచ్చి "ఆంటీ, ఇవన్నీ నీకెలాగ తెలుసు" అన్నారు పిల్లలు. "మన పూర్వులు వ్రాసిన పుస్తకాలలో ఉన్నాయి. మీరు పెద్దవారయ్యాక చదువుదురుగాని, మీకు ఇంకా ఎన్నో కొత్త విషయాలు తెలుస్తాయి" అంది విశాల.

"ఇంకా చెప్పు" అన్నారు పిల్లలు.

పిల్లలకు మంచి, చెడు తెలియదు. పెద్దవాళ్ళు ఏది చెబితే అది నమ్ముతారు. పెద్దవాళ్ళు శ్రద్ధ తీసుకుని పిల్లల అమాయకమైన హృదయాలలో విజ్ఞానం కలిగించి, మంచి మార్గాన వారిని తీర్చి దిద్దాలి. అది తల్లుల చేతులలో ఉంది. 'పిల్లలకు తొలిపాఠశాల గృహం! తొలి గురువు తల్లి' అన్న విషయం ప్రతి తల్లి తెలుసుకోవాలి.

పిల్లలు ఆసక్తిగా చెప్పమంటూంటే ముచ్చట వేసింది విశాలకు. అరవిందకూడా ఆసక్తిగా వినడం గమనించక పోలేదు.

"శ్రీహర్షుడు సంస్కృతంలో నైషధం అనే కావ్యాన్ని వ్రాశాడు. అది నలదమయంతుల చరిత్ర. . . నలచక్రవర్తి అంతఃపురంలో ఒక దీపం ఆర్పితే తక్కిన దీపాలన్నీ ఆరిపోయేవిట! వీవని వస్త్రంతో విసిరినా, చెంగుతో విసిరినా ఆరేవికావట. పాటంతట అవి వెలగడం, ఆరడంట! అలాగని వ్రాశాడు మహాకవి... ఇందువల్ల ఆ నాడు ఎలక్ట్రిసిటీ ఉన్నట్లు మనకు తెలియడంలేదూ? ఇక, నలదమయంతుల వివాహం అయాక భోజనంబంతిలో పెరుగువర్ణన చూడండి. శ్రీనాథుని అనువాదమిది:

"అనమ సుధారస ప్రౌఢిమ నందలి తొరపులనంగ మంచుననే
బసికిన పంచదారలన; బేరిన మీగడతో మనంబులనే
బసిగొన జేయుచాహారిపు టన్నులయిలో దధిపిండఖండముల్
మేనవిరి కంఠ లభ్యముగ మిక్కిలి వేడుక వార యాత్రికుల్."

మంచు, మీగడ, పంచదార కలిపినట్లున్నదని గడ్డపెరుగును వర్ణించాడు. ఇది వింటూంటే ఐస్క్రీం, లస్సీ తయారీపద్ధతి గుర్తుకు వస్తుంది చప్పున. ఆ నాడు మంచు మీగడ పంచదారలతో తయారు చేసే భోజ్యవస్తువు ఉండటుండాలి. . .

మన శాస్త్రవేత్తలు కనిపెట్టిన సోలార్‌కుక్కరు పద్ధతి ఇంకా ప్రయోగాత్మక స్థితిలోనే ఉంది కాని, ప్రజలకందుబాటులోకి రాలేదు. శ్రీనాథ మహాకవి వ్రాసిన కాశీఖండంలో దివోదాసు అనే అతని కథలో ఒకప్పుడు ఆ రాజు నగరానికి అయిదు క్రోసుల మేర అగ్ని చల్లారిపోయింది. అప్పుడా రాజసేవకులు వచ్చి, ఆ రాజుతో "దేవా, సూర్యపాకముతో భోజనం తయారైంది" దన్నారు.

'అరగిరవే దివోదాసు అర్కకిరణ

పాక పక్వంబులగు పదార్థంబులెలమి' అని వ్రాశాడు కవి. సూర్యరశ్మి వల్ల వండిన వంటను ఆ రాజు భుజించాడట. సూర్యరశ్మితో వండారన్నమాట. వండిన

జమ్మివారి
లివర్‌క్యూర్

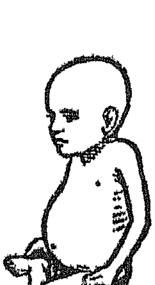

పిల్లల లివర్ & స్ప్లీన్ వ్యాధుల చికిత్సకు సుప్రసిద్ధ ఔషధము
● లివర్ సరిగా పనిచేసేలాగ చేస్తుంది.
● లివర్ టానిక్కుగా పని చేస్తుంది.
● ఆకలి పెంచుతుంది. చురుకుదనం కలిగిస్తుంది.

వివరాలకు:
జమ్మి వెంకటరమణయ్య అండ్ సన్స్. మద్రాసు-4
లేదా బ్రాంచీలకు వ్రాయండి

ఉపయోగించండి
జమ్మివారి మిల్క్ ఆఫ్ మెగ్నీషియా
మృదు విరేచనకారి
"హృద్యాక్"
కొంటెదగ్గుకు
"న్యూట్రిటోన్"
ఆకలిపుట్టించుటకు శక్తికొరకు ఉపయోగించే టానిక్కు

బ్రాంచీలు:
బెంగుళూరు-2
బొంబాయి-4
కలకత్తా-7
ఢిల్లీ-7
నాగపూర్-1
లకోటి
హైదరాబాద్-20
కుంభకోణం
తిరుచినాపల్లి-2

హైదరాబాద్ బ్రాంచి: 1—8—522/18-ఏ, చిక్కడపల్లి, (స్వరాజ్ హోటల్‌కు ఎదురుగ), ముషీరాబాద్ పో. ఆ. హైదరాబాద్-20 (ఆం. ప్ర.).

వాళ్ళు శాస్త్రపరిశోధకులు కారు! మహామ్యాక్షైన వంటవారు!. . .

ఆ వాడు సూర్యకిరణాలతో వంటలు చేసుకుని తిన్నారంటే ఆశ్చర్యంగాను, అద్భుతంగానూ లేదూ? సూర్యరశ్మివల్ల వంటలే రేలు. మంటలే పుట్టించవచ్చు. లెన్స్ ఎండలో పెట్టి కాగితంమీద సూర్యకాంతి ప్రసరింపచేస్తే ఆ కాగితం కాలుతుంది. పిల్లలంతా ఆడుతూంటారు. శరీరం మీదికి ఫోకస్ చేస్తే చుర్రుమంటుంది. . .

క్రీస్తు పూర్వం ఒక గ్రీకుశాస్త్రవేత్త అతి శక్తివంతమైన లెన్స్‌ని ఉపయోగించి సూర్యరశ్మిని శత్రువుల ఓడలపై పడేలాగ చేసి, ఆ ఓడలను నాశనం చేశాడు.''

అంటూ విశాల మన పూర్వుల విజ్ఞానాన్ని గురించి ఫుల్‌స్టాప్, కామా లేకుండా చాలాసేపు వాళ్ళకు ఓపికగా చెప్పింది.

పిల్లలు ఆమెకేసి చిత్రంగా చూస్తున్నారు.

''ఏం ఆశ్చర్యంగా ఉందా?'' అంది విశాల.

''అది కాదు ఆంటీ. ఆ మోటువాళ్ళకి ఇవన్నీ ఎలాగ తెలుసు?'' అన్నాడు పెద్దకుర్రవాడు మహేష్.

''మన పూర్వులు మోటువారని ఎవరన్నారుమీతో?'' బొమలు ముడివేస్తూ అడిగింది విశాల.

''అంత వివరంగా వాళ్ళు చెప్పలేరు. ఈ నాడు మనం నాగరికలా ప్రపంచంలో ఉన్నాం కదా. ఈనాడు కూడా నాగరికత తెలియనివాళ్ళు లక్షలాది జనం ఉన్నారు. అలాంటప్పుడు మీసాలూ, గడ్డాలూ పెంచుకుని, యజ్ఞయాగాలు చేస్తూ, ముక్కుమూసుకుని జపాలు చేసే ఆ నాటి పురుషులూ, కంటోనూ వీధిగుమ్మం ఎరుగకుండా ఎప్పుడూ చాకిరీతో వలమలమై వ్యక్తిత్వం అంటే ఏమిటో ఎరగని స్త్రీలూ మోటువారు కాక మరెవ్వరో చెప్పు'' అంది అరవింద.

ఇదంతా ఆ తల్లిబోధే నన్నమాట పిల్లలకు. విస్తుపోయింది విశాల. . .

ఇటువంటి కలుషితమైన, అవాస్తవికమైన, అనుచితమైన వాతావరణంలో పెరుగుతున్న అరవింద పిల్లలను చూస్తే జాలి, బాధ కలిగాయి విశాలకు.

''అరవిందా, నువ్వు చదువుకున్నదానివి. నీ పిల్లలను ఎంతో సంస్కారవంతులుగా తయారు చేస్తావనుకున్నాను. నీ స్వీయసిద్ధాంతాలతో, చిత్రమైన అభిప్రాయాలతో, వారి మనస్సులను కలుషితం చేస్తున్న సంగతి నువ్వు గుర్తించడం లేదు'' అంది విశాల బాధగా.

''నేను వాళ్ళని చాలా ఆదర్శంగా పెంచుతున్నాను. నువ్వే పొరబడుతున్నావు. పాతకాలపు అమ్మమ్మ మాటలు చెబితే ఎవరూ వినరు. ఆచరించనూ ఆచరించరు. కాలచక్రం వేగంతోబాటే నాగరికతా పురోగమిస్తోంది. అది వెనక్కి వెళ్ళడం అసంభవం'' అంది అరవింద జడ్జీతీర్పు ఇచ్చిన పోజులో.

''అమ్మా, డాడీ వచ్చారు'' అంది రోజా కారుహారన్ విని. అంతా కిలకిలలాడుతూ వీధిగేటు దగ్గిరకి వెళ్ళారు.

''అరవిందా! ఆ మధ్య మా ఫ్రెండూ, భార్య వెళ్ళారు కదూ. అతను ఉత్తరం వ్రాశాడు. వాళ్ళబాగ్

మరిచిపోయారట. జాగ్రత్త పెట్టమన్నారు'' అంటూ వేణుమాధవరావు ఒక కవరు ఇచ్చాడు.

అరవింద ఆ జాబు చదివి విసురుగా నేలను వేసి కొట్టింది.

విశాలకిదేమీ అర్థం కాలేదు. . . 'ఆ ప్రవర్తన ఏమిటి అరవిందకి?' అని అనుకుంది. . . జాప్పటికి అరవిందే ప్రారంభించింది చెప్పడం.

''చూడు విశాలా. నాలుగు వాక్యాలంటే నాలుగు వాక్యాలు వ్రాశారు 6 పైసల కార్డు చాలే! పాపం పది పైసలు ఖర్చుచేసి ఇవ్వాండుకవరెందుకని?. . . వనాగరికత అంతా ఒలక పోశారా భార్యాభర్తలను. . . ఇదేనా వ్రాయవలిసింది. . . మా అతిథ్యం పొందారే. . . మేము చేసిన సర్వీసుకి కించిత్తయినా కృతజ్ఞత లేకపోయింది. . . హోటేమునిమ్మాలు రాలిపోతాయా? 'అయ్యో మీకు శ్రమ కలిగించాం. ఆఫీసుపని ఉన్నా మా కోసం మీ కారు ప్రత్యేకం వదిలేశారు. మీ ఇంట్లో మేం ఎంతో సుఖంగా ఉన్నాం' అన్న మర్యాదమాట ఒక్కటి అనలేదు మనీ! ఉత్తరంలో పైగా ఆ మాట లేదు. బాగ్ మరిచిపోయారట. బాగ్. ఇంటోటి బాగ్‌వీరికే ఉంది. బాగ్‌ముఖం ఎరగనివా కాబోలు వాళ్ళ ఊహ! మంచిబాగ్ ఇస్తేకాని మా పనిమనిషి బజారుకే పోదు. 'సిగ్గేస్తుందమ్మగారూ' అంటుంది.'' అంది అరవింద.

వాళ్ళ బాగ్‌ని గురించి మాట్లాడినంతసేపూ తన బాగ్‌కేసి ఓరగా ఆమె చూడడం గమనించక పోలేదు విశాల. . . తన బాగ్‌కి జిప్ పాడైపోయింది. అనుకోకుండా అర్థవధిగా ఈ ప్రయాణం తగలడం వల్ల నాలుగు పెన్‌బటన్లు కొని కుట్టి పట్టుకు వచ్చింది. . . నాలుగు రోజులకు పెట్టేందుకు అని. . . అది అరవింద దృష్టి నాకర్షించిందన్నమాట! వెనకటి అతిథుల బేగ్‌ని గురించి తృణీకారంగా అన్నమాటలతో కొంతభాగం తనకూ అందినట్లే అనుకుంది విశాల.

''అంటే, మాచేతకూడా పనులు చేయించుకున్నారు'' మనక్తకంఠంతో అన్నారు పిల్లలు.

'యథా రాజా తథా ప్రజా' ఆ తల్లిపిల్లలే . . . అనుకుంది విశాల.

''సిగ్గులేని వాళ్ళు కనక చేయించుకున్నారు మీ చేతకూడా. ఆఫీసరుగారి పిల్లలైతే వాళ్ళకేం? నౌకరువాళ్ళలాగ వాడుకున్నారు. . . అయినా ఎప్పుడో చిన్నప్పటి స్నేహితుడట. రమ్మని పిలిచారు. అసలు ఎందుకా సంతని పిలవడం చెప్పు?'' అంది అరవింద. ఆమె ముఖం కందగడ్డలాగ ఉంది కోపంతో.

'ఇందులోనూ పై అతిథులతోబాటు తనకూ వాటా! ఉందేమో?. . .' గతుక్కుమంది విశాల. . . అయినా తమాయించుకుంది.

''చూడు అరవిందా. నువ్వూ నేనూ బాల్యస్నేహితుల మనేకదా నువ్వు నన్ను రమ్మన్నది. అలాగే ఆయనా పిల్చారు. తప్పేముంది?'' అంది విశాల.

విశాలమాటలు వినిపించుకోకుండా ''పోనీలే, కాఫీ వచ్చిం'' దంటూ గబగబా హాలులోకి వెళ్ళిపోయింది అరవింద.

ఏమిటీ విచిత్రప్రకృతి?

ఇదా నాగరికత!. . . తమ ఇళ్ళలో ఉన్న ఆధునాతన వస్తువులు అందరి ఇళ్ళలో ఉండాలని, అవి లేనివారిని అతిహీనంగా మాట్లాడటం నాగరికతా!. . . ఎంతసేపూ గొప్పలు చెప్పుకోడం, ఎదటివారిని తృణీకార భావంతో చూడ్డం నాగరికతా!. . . ఒకే చదువు చదివినవారిలో కొందరు పెద్దఆఫీసరు పదవులు పొందడం, కొందరు ఒకే మోస్తరు ఉద్యోగాలు పొందగలగడం మరికొందరు నిరుద్యోగులు కావడం వారి వారి అదృష్ట దురదృష్టాలవల్లే. . . అంతమాత్రం చేత ఒకరు ఎక్కువనీ, ఒకరు అధములనీ నిర్ణయించడం మానవత అనిపించుకోదు . . అవిధంగానే అందరూ విద్యాధికులు కాలేరు. అందువల్ల తక్కువ చదువుకున్న

[illegible] ... అందా రనుకుంటే [illegible] ఉండదు. [illegible] అయితే [illegible] వారి వారి [illegible]
[illegible] సేవహా?
[illegible]
[illegible] బాంధవ్యాన్నిబట్టి కాని [illegible] ఆ ఇంటివారికి [illegible] నాగరికతా?
[illegible] సంస్కారం [illegible] [illegible] అతిథి సత్కారంలో [illegible] [illegible] తాపిస్తుంది [illegible] [illegible] వచ్చినా వందనీయుని [illegible] ... అభ్యాగతి [illegible] గృహమే కాదు. [illegible] ఎన్నో చెప్పారు పెద్దలు... [illegible] వారికోసం [illegible] వారందరూ ఆ మహనీయుల [illegible] సత్కారం పొందినవారే! ఆ [illegible] నిర్వహించేవారు. మన అర్ష [illegible] ప్రదర్శించాలి కాదా?... [illegible] సంప్రదాయం ఈ నాటింత [illegible] ... ఆ నాటిది నాగరికత కాదట... [illegible] నాగరికత అంటే ఏమిటి?

[illegible] తన గొప్పలు చెప్పుకోడమే గాని [illegible] ఒక్క మాట అడగడు అరవింద. [illegible] విషయాలు, ఆటలు, [illegible] మరిచిపోలు స్నేహంగా ఉండడం [illegible] చెప్పలేంది నరదాగా రెండు [illegible] ఆ పాటలను మధ్యలోనే తుంచివేసి [illegible] పాటలకు పెట్టించేది. "చిన్నప్పటి ఆటలు [illegible] ఇంకా ఆడుతున్నావా అని సిగ్గేస్తుంది" అంది [illegible]! చిన్నప్పటి సంగతులు తలచుకోడం [illegible] కాదా?

[illegible] తెచ్చినప్పుడు మిఠాయి [illegible] "నా పిల్లలు మిఠాయి తినరు విశాలా" అంది అరవింద.

"ఏం తింటారు?" అని అడిగింది తను.

"[illegible] ఒకరాడు ఒక్కొక్కడు [illegible] తినరు" అంటూ [illegible] దాటవేసింది. [illegible] ఒక్క అద్భుతమైన పిల్లలు తినగా చూడలేదు. తను సిగ్గుపడి పెట్టింది. [illegible] కాదనలేదా అంటుందా తను. [illegible] మిఠాయి? ఆరోగ్యం [illegible] తింటారా? [illegible] ఏమి చేసింది?... తినరు తినరంటూ [illegible] కాపించింది...

తనకి గుంటూరు, ఉప్పాడ, ధర్మవరం చీరలు ఎక్కువ ప్రీతి. అవే కొనుక్కుంటుంది. "ఏమిటో [illegible] చీరలు కడతావేమిటి విశాలా?" అంటుంది అరవింద... వింతగా చూశారు పిల్లలు కూడా, దర్జీని మార్చి మార్చి.

"టెర్లిన్, టెరికాట్, సిల్వర్‌బోర్డర్‌సారీస్ కట్టవా ఆంటీ!" అంటారు పిల్లలు!... తనూ... తన బట్టలు తన అభిరుచులు, తను తెచ్చిన మిఠాయి, ఏదీ నచ్చుబాటుగా లేదు వాళ్ళెవరికీను!

బాల్యస్నేహితులిద్దరూ చాలా కాలానికి కలుసుకుంటున్నందుకు తను చాలా ఆనందించింది. ఎన్నో మాట్లాడుకోవాలి అని వచ్చిన తనకు అడుగడుగునా ఆ ఇంట్లో అవమానాలు, హేళనలు ఎదురయ్యాయి. తను ఒక విద్యాసంస్థకు అధికారిణి... తనూ సంపాదించుకుంటూంది... అయినా అరవింద దృష్టిలో నిరుపేదగా భావించబడుతూంది. అరవింద ఎంతగా మారిపోయింది!

ఇదేనా నాగరికత? ఇదే నాగరికత అయితే శత్రువులకు కూడా ఇదివద్దు... తనకటువంటి నాగరికత ప్రసాదించని-భగవంతునికి సహస్ర వందనము అర్పించు కుంది విశాల హృదయం.

భగవంతుని దయవల్ల అరవింద, ఆమె కుటుంబము చిరకాలం ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాలతో తులతూగుతూ ఉండాలనే తను కాంక్షిస్తూంది.

అయితే ఎప్పటికైనా అరవింద భర్త పదవీవిరమణ చేయాలి కదా. ఆ నాడు ఉచితంగా ఇల్లు, ఫర్నిచర్ వగైరా సదుపాయాలుండవు. అప్పుడు ఈ విధంగా జరగడం సాధ్యమా? పోనీ వచ్చే రాబడిలో ఏమైనా జాగ్రత్త పడతారేమో ఆ నాటికి అంటే తాను చూస్తున్న పరిస్థితిలో అటువంటి లక్షణాలేమీ కనపడ్డం లేదు. రాబడికి రెట్టింపు ఖర్చులు తయారు!

నాగరికత అన్న పేరుతో చిత్రవిచిత్రమైన భావాలను బిడ్డల హృదయాలలో నాటి వాటికి దోహదమిచ్చి వృద్ధి చేస్తూంది. పెద్దవారయాక ఈ బిడ్డలు సంఘంపట్లగాని, దేశంపట్లగాని ఏ విధమైన పద్ధతిలో మసులుకుంటారు. గౌరవంగాచూడడం వారికిసాధ్యమా? తండ్రికి వచ్చింది కదా అని వీరికీ పెద్ద ఉద్యోగం వస్తుందని గ్యారంటీ ఏమిటి?... వస్తే మంచిదే... రాకపోతే?...

అరవిందతో ఈ విషయాలన్నీ చాటుగా చెబుదా మనుకుంది తను. కాని, ఆమె మాటలు, పద్ధతులు చూస్తుంటే తన మాటలు వినిపించుకునే స్థితిలో ఆమె లేదని తెలుసుకుంది. తన కెందుకు వచ్చిన నిష్ఠూరం?...

ఇలా ఏవేవో ఆలోచనలతో, భావాలతో ఆ రాత్రి విశాలకు నిద్ర లేదు.

"ఆంటీ... పిక్నిక్ ఏర్పాటు చేశాం. త్వరగా రెడీకావాలి" అంటూ వచ్చింది రోజా ఉదయాన్నే.

"నేను వెళ్ళిపోవాలమ్మా. మరోమాటు వచ్చినప్పుడు తప్పక వెడదాం" అంటూ ఆ అమ్మాయి బుగ్గలు ప్రేమతో నిమిరింది విశాల.

"అదేమిటి విశాలా వెళ్ళిపోతావా? వారమైనా ఉండాలి" అంటూ దుమారంలాగ వచ్చింది అరవింద.

"మాది చిన్నపిల్లలస్కూలుకదా. ఆ పిల్లలందరూ నేను కనబడకపోతే 'పెద్దమ్మగారు రాలేదా?' అని అనుమానం అడుగుతారు. నేను కనబడితే వాళ్ళ ముఖాలు వేయి రేకుల పద్మాలు వికసించినట్లౌతాయి... పసివాళ్ళు... అమాయకులు... కేవలం దైవస్వరూపులు... నా జీవితం వాళ్ళమధ్య ఎంతో ఆనందంగా గడిచిపోతూంది... వాళ్ళతో ఉండే నాకు ప్రపంచమే తెలియదు... సెలవలివ్వగానే వస్తాను. అప్పుడు వారం కాదు పదిహేను రోజులుంటాను సరేనా?" అంది విశాల.

'ఒక గంటలో ట్రైన్ ఉంది' అని తన ప్రయాణం నిశ్చయం తెలిపింది.

"మనం పిక్నిక్‌కి వెళ్ళేటప్పుడు తోవలో స్టేషన్ దగ్గిర డ్రాప్ చేద్దామండీ" అంది భర్తతో అరవింద.

"ఓ వెరిగుడ్. టైదెట్లో అప్పుడే వెడుతున్నారా?" అన్నాడు వేణుమాధవరావుగారు.

"ఉండడానికి వీలు లేదంటూంది" అంది అరవింద.

"మీకు చాలా శ్రమ కలిగించాను. మీ ఆతిథ్యం నన్ను ముగ్ధురాలిని చేసింది. మీకు, మీ పిల్లలకు భగవంతుడు సదా మేలు చేస్తాడు. ఎప్పుడైనా మీకు వీలయినప్పుడు మా ఇంటికి రండి తప్పకుండా" అంటూ స్టేషన్ వద్ద కారు దిగుతూ అంది విశాల.

"మీ ఋణం తీర్చుకోలేను. సెలవ్" ముకుళిత హస్తాలతో స్టేషన్‌మెట్లమీద నిలబడింది విదేశ నాయకులు తమ దేశానికి వెళ్ళిపోతూ తమకు వీడ్కోలివ్వ వచ్చిన ప్రభుత్వ సభ్యులకు కృతజ్ఞత తెలిపే పద్ధతిలో విశాల...

★

ఆలోక్ ట్రాన్సిస్టర్లు
మాడెల్ : అల్ఫా

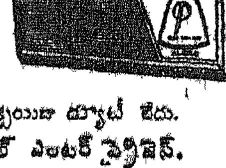

సైజు : 21×12×5 Cm
7 ట్రాన్సిస్టరు, 1 డయోడ్ 3 బాండ్లు 1 స్పీకర్
6 వోల్టులు - 4 సెల్స్ 935 ఎవరెడీ లేక తత్సమానము
లిస్టు ధర రు. 165/- తోలు కేసు రు. 15/- ఎక్సైజు డ్యూటీ లేదు.
డిస్ట్రిబ్యూటర్లు : విజయవాడ : మూర్తి ఇండస్ట్రియల్ ఎలక్ట్రానిక్స్.
పోస్టు బాక్సు నం. 176, రాజారంగయ్యప్పారావు వీధి, విజయవాడ - 1
సింగ్ ఎలక్ట్రానిక్స్, 4/1/555 1, ట్రూప్ బజార్, హైదరాబాద్.
Publico